

(to a post, office &c.); यत् कार्यं पार्थिवेनादौ पार्थिवप्रकृतेन वा Mb. 12. 69. 3. -8 Ved. To induce. -9 To win, conquer. -10 To destroy. -11 To make divisions (प्रकार); काम-द्वेषसमायुक्तो मोहात् प्रकृते भवान् Mb. 5. 168. 18. -12 To marry.

प्रकरः 1 A heap, multitude, quantity, collection; मुक्ताफलप्रकरभाजि गुहागृहाणि Śi. 5. 12; बाष्पप्रकरकलुषां दृष्टिम् Ś. 6. 9; R. 9. 56; Ku. 5. 68. -2 A nosegay, bunch of flowers. -3 Aid, assistance, friendship. -4 Usage, practice. -5 Respect. -6 Seduction, abduction. -7 Washing, cleansing (संक्षालन); अत्रामत्रप्रकरकरणे वर्तितेऽसौ नियुक्तः Vis. Guṇa. 154. -रम् Aloe-wood.

प्रकरणम् 1 Treating, explaining, discussing. -2 (a) A subject, topic, department, a subject (of representation); कतमत् प्रकरणमाश्रित्य Ś. 1. (b) A head or subject of treatment. (c) A province or department. -3 A section, chapter or any smaller division of a work. तस्यायं प्रकरणाधिकरणसमुद्देशः Kau. A. 1. 1. 1. -4 An opportunity, occasion. -5 An affair, a matter; अस्मिन्नेव प्रकरणे धनंजयमुदारधीः (उवाच) Mb. 12. 26. 1. -6 An introduction, prologue; वयमपि प्रकरणमारभामहे Pratijñā 1. -7 Relation. -8 Doing much or well. -9 A species of drama with invented or fictitious plot; as the मृच्छकटिक, मालतीमाधव, पुष्पभूषित &c. The S. D. thus defines it:— भवेत् प्रकरणे वृत्तं लौकिकं कविकल्पितं। शुङ्गारोऽङ्गी नायकस्तु विप्रोऽमात्योऽथवा वणिक्। सापायधर्मकामार्थपरो धीर-प्रशान्तकः ॥ 511. -10 Context. This is one of the six प्रमाणसु helpful in properly construing a विनियोगविधि. These प्रमाणसु and their relative strength is stated by जैमिनि in श्रुतिलिङ्गवाक्यप्रकरणस्थानसमाख्यानां पारदौर्बल्यमर्थविप्र-कर्षात् प्रकरणाच्च ज्योतिष्टोमेनैकवाक्यता स्यात् ŚB. on MS. 10. 5. 37. -Comp. -समः a kind of sophism; an assertion by two opponents of some argument which has the same force.

प्रकरणिका, -प्रकरणी A drama of the same character as the प्रकरण. The S. D. thus defines it:— नाटिकैव प्रकरणिका सार्थवाहादिनायिका। समानवंशजा नेतुर्भवेद्यत्र च नायिका ॥ 554.

प्रकरिका An interlude or episode inserted in a drama to explain what is to follow.

प्रकरी 1 An interlude or episode inserted in a drama to explain what is to follow. -2 Theatrical dress. -3 An open piece of ground. -4 A place where four roads meet. -5 A kind of song. -6 The proper site of any magical operations.

प्रकारः 1 Manner, mode, way, fashion; कः प्रकारः किमेतत् Mā. 5. 20. -2 Sort, kind, variety, species; oft. in comp.; बहुप्रकार manifold; त्रिप्रकार, नाना &c. -3 Similitude. -4 Speciality, special property or quality; तद्वर्तितप्रकारकोऽनुभवः प्रमा T. S. -5 Difference.

प्रकर्मन् n. Sexual intercourse. कन्याप्रकर्म— N. of a chapter in Kau. A.

प्रकृत p. p. 1 Accomplished, completed; प्रकृतजप-विधीनामास्यमुद्रारिमन्तम् Śi. 11. 42. -2 Commenced, begun. -3 Appointed, charged. -4 Genuine, real. -5 Forming the subject of discussion, that which is under consideration, the subject in hand (often used in works on Alankāra for उपमेय) संभावनमथोत्प्रेक्षा प्रकृतस्य समेन यत् K. P. 10. -6 Important, interesting. -7 Wished, expected. -8 Original. -तम् The original subject, the matter or subject in hand; यातु, किमनेन, प्रकृतमेव अनुसरामः 'come to the point'. -Comp. -अर्थ a. having the original sense. -2 true, real. (-र्थः) the original sense.

प्रकृतिः f. 1 The natural condition or state of anything, nature, natural form (opp. विकृति which is a change or effect); तं तं नियममास्थाय प्रकृत्या नियताः स्वया Bg. 7. 20. प्रकृत्या यद्वक्त्रम् Ś. 1. 9; उष्णत्वमग्न्यात्पसंप्रयोगात् शैत्यं हि यत् सा प्रकृतिर्जलस्य R. 5. 54; मरणं प्रकृतिः शरीरिणां विकृति-र्जावितमुच्यते बुधैः R. 8. 87; U. 7. 19; अपेहि रे अत्रभवान् प्रकृतिमापन्नः Ś. 2 'has resumed his wonted nature'; प्रकृतिम् आपद् or प्रतिपद् or प्रकृतौ स्था 'to come to one's senses', 'regain one's consciousness.' -2 Natural disposition, temper, temperament, nature, constitution; प्रकृतिः खलु सा महीयसः सहते नान्यसमुन्नति यया Ki. 2. 21; कथं गत एव आत्मनः प्रकृतिम् Ś. 7 'natural character'; अपश्यत् पाण्डवश्रेष्ठो हर्षेण प्रकृतिं गतः Mb. 39. 66 (com. प्रकृतिं स्वास्थ्यम्); so प्रकृतिरूपण, प्रकृतिसिद्ध; see below. -3 Make, form, figure; महातुभावप्रकृतिः Mā. 1. -4 Extraction, descent; गोपालप्रकृतिरार्यकोऽरिम् Mk. 7. -5 Origin, source, original or material cause, the material of which anything is made; नार्थानां प्रकृतिं वेत्ति Mb. 4. 49. 1; प्रकृतिश्चोपादानकारणं च ब्रह्माभ्युपगन्तव्यम् Ś. B. (see the full discussion on Br. Sūt. 1. 4. 23); यामाहुः सर्वभूतप्रकृतिरिति Ś. 1. 1; Bhāg. 4. 28. 24. -6 (In Sān. phil.) Nature (as distinguished from पुरुष,) the original source of the material world, consisting of the three essential qualities सत्त्व, रजस् and तमस्. It is also mentioned as one of the four contentments; प्रकृत्युपादानकालभागाख्याः Sān. K. 50. -7 (In gram.) The radical or crude form of a word to which case-terminations and other affixes are applied; प्रकृतिप्रत्यययोरिवानुबन्धः Ki. 13. 19. -8 A model, pattern, standard, (especially in ritualistic works); Bhāg. 5. 7. 5. -9 A woman. -10 The personified will of the Supreme Spirit in the creation (identified with माया or illusion); मयाभ्यक्षेण प्रकृतिः स्यूते सचराचरम् Bg. 9. 10. -11 The male or female organ of generation. -12 A mother. -13 (In arith.) A coefficient, or multiplier. -14 (In anatomy) Temperament of the humours; प्रकृतिं यान्ति भूतानि निग्रहः किं करिष्यति Bg. 3. 33. -15 An animal. -16 An artisan. -17 The Supreme Being; न ह्यस्ति सर्वभूतेषु दुःख-मस्मिन् कृतः सुखम्। एवं प्रकृतिभूतानां सर्वसंसर्गायायिनाम् ॥ Mb. 12. 152. 16. -18 Eight forms of the Supreme Being; भूमि-रापोऽनलो वायुः खं मनो बुद्धिरेव च। अहंकार इतीयं मे भिन्ना प्रकृति-